KULLEĠĠ SAN INJAZJU
Skola Sekondarja tal-Ħandaq, ĦAL QORMI
EŻAMIJIET TA' NOFS IS-SENA 2014/2015

Livelli 5–6–7

IT-TIENI SENA	IL-MALTI (Il-Qari u l-Kitba)	IL-ĦIN: Sagħtejn

L-isem u l-kunjom: ___________________________________

Il-klassi: _______________

Għall-istudent:

1. Wieġeb il-mistoqsijiet kollha kif mitluba.

2. L-ortografija, il-punteġġjatura, is-sintassi, l-ideat u l-preżentazzjoni jgħinuk tikseb riżultati aħjar.

Għall-għalliema:

Il-MARKI			
	It-Taħdit	10	
	Is-Smigħ	10	
	Il-Qari u l-Kitba	80	
	IT-TOTAL	100	

Kummenti

____
____
____
____
____
____

IS-SILTA TAL-FEHIM MILL-QARI

Aqra sewwa din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha.

Il-Kamaleonte

Il-kulur tal-kamaleonte jvarja minn kulur aħdar għal kulur griż fil-kannella u safrani – kollha lwien tan-natura li jgħix fiha bħas-siġar, il-weraq, iz-zkuk u l-ħamrija. Dawn il-kuluri jgħinuh jibqa' moħbi minn annimali oħra kif ukoll mill-bniedem. Il-kamaleonte jibdel il-kulur ukoll meta jkun qed jibża'. Hu jsir griż ċar biex jidher akbar u jbeżża' lil min jattakkah. (par. 1)

Il-kamaleonte mhux minn dejjem kien jinstab fil-gżejjer Maltin. Il-kamaleonte ddaħħal f'Malta fl-aħħar tal-1800, meta xi Ġiżwiti ġabu magħhom numru minn dawn l-annimali mill-Afrika ta' Fuq u telquhom jiġru fil-ġonna tad-dar tagħhom li kellhom San Ġiljan. Fi ftit snin il-kamaleonte żdied f'dawn il-ġonna u llum insibu dan l-annimal kważi ma' Malta kollha. (par. 2)

Il-kamaleonte jiekol insetti ħajjin u dan jagħmlu b'ħila kbira. Għandu mezz tajjeb ħafna biex jiċċaqlaq għax joqgħod fuq zkuk jew siġar fejn jistenna xi insett jieqaf qribu. Meta jara hekk huwa jimxi bil-mod u kif jasal madwar 8 ċentimetri 'l bogħod, il-kamaleonte jieqaf, jimmira u dritt jispara lsienu lejn il-vittma tiegħu. Fil-ponta ta' lsienu għandu speċi ta' kolla li l-insett jeħel magħha biex ma jaħrabx. (par. 3)

Min jaqbad dan l-annimal jista' jeħel il-flus. Barra minn hekk, dan l-annimal huwa rari, għalhekk għandna nħalluh fl-ambjent naturali tiegħu. Il-kamaleonte ma jagħmilx ħsara lill-bniedem! (par. 4)

(Silta ta' Vincent Attard, addattata minn *Flimkien*)

Taqsima A. Il-Fehim mill-Qari	**(16-il marka)**

Il-kulur tal-kamaleonte jvarja minn kulur aħdar għal kulur griż fil-kannella u safrani – kollha lwien tan-natura li jgħix fiha bħas-siġar, il-weraq, iz-zkuk u l-ħamrija. Dawn il-kuluri jgħinuh jibqa' moħbi minn annimali oħra kif ukoll mill-bniedem. Il-kamaleonte jibdel il-kulur ukoll meta jkun qed jibża'. Hu jsir griż ċar biex jidher akbar u jbeżża' lil min jattakkah. (par. 1)

1. Kif ivarja l-kulur tal-kamaleonte? (1)

____

2. Kif jgħinuh dawn il-kuluri? (1)

____

3. X'jagħmel il-kalameonte meta jibża'? (2)

____

____

Il-kamaleonte mhux minn dejjem kien jinstab fil-gżejjer Maltin. Il-kamaleonte ddaħħal f'Malta fl-aħħar tal-1800, meta xi Ġiżwiti ġabu magħhom numru minn dawn l-annimali mill-Afrika ta' fuq u telquhom jiġru fil-ġonna tad-dar tagħhom li kellhom San Ġiljan. Fi ftit snin il-kamaleonte żdied f'dawn il-ġonna u llum insibu dan l-annimal kważi ma' Malta kollha. (par. 2)

4. Meta ddaħħal Malta il-kamaleonte u mil-liema pajjiż ġabuh? (2)

____

____

5. Fejn kienu joqogħdu l-Ġiżwiti f'Malta? (2)

____

Il-kamaleonte jiekol insetti ħajjin u dan jagħmlu b'ħila kbira. Għandu mezz tajjeb ħafna biex jiċċaqlaq għax joqgħod fuq zkuk jew siġar fejn jistenna xi insett jieqaf qribu. Meta jara hekk huwa jimxi bil-mod u kif jasal madwar 8 ċentimetri 'l bogħod, il-kamaleonte jieqaf, jimmira u dritt jispara lsienu lejn il-vittma tiegħu. Fil-ponta ta' lsienu għandu speċi ta' kolla li l-insett jeħel magħha biex ma jaħrabx. (par. 3)

6. B'liema parti ta' ġismu jaqbad l-insetti l-kamaleonte? (1)

____

7. X'għandu speċjali lsien il-kamaleonte? (1)

____

8. "kollha lwien tan-natura li jgħix fi**ha** (par. 1). Għal min qed jirreferi l-pronom **ha** fil-kelma fi**ha**? Għall-kamaleonte / Għall-Ġiżwiti / Għan-natura (*Agħżel it-tajba*) (1)

9. Ikteb kelma jew frażi oħra flok: (2)

a. "kulur" (par. 2) ______________________ b. "qribu" (par. 3) ______________________

10. Agħżel kelma waħda mill-parentesi li tagħmel sens skont is-silta flok il-kliem li ġej: (2)

a. "jvarja" (par. 1) = (jaqbeż, jinbidel, jikser)

b. "jankrawh" (par. 4) = (jżommuh, jpoġġuh, jagħtuh)

11. Għaqqad dawn iż-żewġ sentenzi f'waħda, mingħajr ma tuża l-konġunzjoni "u" (1)

"Dan l-annimal huwa rari. Għandna nħarsuh u nħalluh fl-ambjent naturali tiegħu".

____

____

Taqsima B. Il-Grammatika	**(10 marki)**

1.	Il-kelma **annimali** hija:	Kollettiv / Plural Sħiħ / Plural Miksur.
2.	Il-kelma **ġonna** hija:	Plural________________________
3.	Il-kelma **weraq** hi kollettiv. Agħti kelma oħra fil-**kollettiv**.	____________________________
4.	Qiegħed din il-frażi fl-istat kostrutt: **il-lewn tal-kamaleonte**	lewn il-kamaleonte / kamaleonte lewn / il-lewn tiegħu
5.	L-aħħar tliet ittri fil-kaxxi skuri jiffurmaw il-pronom (meqjus, mehmuż, magħfus)	**m** | **a** | **għ** | **h** | **o** | **m**
6.	Il-pronom **dan** hu pronom:	dimostrattiv / personali / riflessiv.
7.	a. Agħti l-għerq ta' **seta'**. b. Agħti l-mamma ta '**inġib**.	a. ______________________ b.______________________
8.	**ċaqlaq, qagħad** Liema minn dawn hu:	a. Verb **trilitteru**: ________________________ b. Verb **kwadrilitteru**:______________________

Taqsima Ċ. Il-Kitba Funzjonali **(9 marki)**

Agħżel waħda minn **Ċi** jew **Ċii**.

- **Ċi**. **Deskrizzjoni ta' persuna**. Agħżel persuna importanti għalik. Iddeskrivi lil din il-persuna f'madwar 40-60 kelma.

Tista' tuża dan il-kliem biex jgħinek: twil/a, qasir/a, oħxon/ħoxna, irqiq/a, għajnejh/a ċari, ċajtier/a, nervuż/a, umli, b'qalbu/ha tad-deheb, ġeneruż/a, żorr/a, ilsienu/ha taz-zokkor.

Jew

- **Ċii**. **Bijografija ta' persuna famuża.** Agħżel persuna (tista' tkun famuża) u f'madwar 40-60 kelma ikteb il-bijografija tiegħu / tagħha.

Dawn il-mistoqsijiet jistgħu jgħnuk: Meta twieled /twieldet? Fejn joqgħod/toqgħod? Fejn kien imur/kienet tmur skola? Kemm għandu/ha aħwa? Miżżewweġ/Miżżewġa? Meta beda/bdiet l-karriera tiegħu/tagħha? Meta għamel/għamlet suċċess?

Ikteb x'għażilt: Ċ ______

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

Taqsima D. Letteratura	(25 marka)

A. Poeżija – *Nadriet 2* ***(15-il marka)***

1. Aqra din l-istrofa mill-poeżija *Gelmus*, u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha.

U bi dmugħi jien nibqa' nsaqqiha
ja Gelmus, sa ma żmieni jintemm:
għax fweħitha tnessini li fostna
isaltan is-semm!

a. Ikteb 2 kelmiet li jirrimaw: __________________, _______________ (1)

b. Il-poeta qed ikellem lill-għolja ta' ____________________. (1)

c. Il-poeta se jibqa' jsaqqi (x-xitla tas-sagħtar, s-siġra tas-sagħtar). (1)

2. Fil-poeżija *Ġejja x-Xita* ta' Mary Meilak, il-poetessa titkellem fuq x'jagħmlu l-
________________________ meta tkun ġejja x-__________________________. (2)

3. Mary Meilak titlob lill-Maltin biex inaddfu (l-btieħi, l-bjut, l-għasafar) u jiftħu l-
(bjut,bibien,bjar). (2)

4. *Ballata* hija storja ta' mħabba li tispiċċa bi (traġedja, inċident, tieġ). (1)

5. Fejn jisma' l-leħen jidwi l-poeta fil-poeżija *Ballata* ta' Rużar Briffa?
____. (2)

6. Agħżel poeżija milli studjajt dis-sena u ikteb il-ħsieb tagħha. (Fuqhiex inhi) (5)

____
____
____
____
____
____
____
____
____
____

B. Proża – *Fuklar qadim u bnadar imċarrta* ta' Trevor Zahra. ***(10 marki)***

1. Il-Fuklar kien jinsab fil-kamra (tan-nanna Ġolina, taz-zija Antida, taz-zija Ġemma). (1)

2. F'madwar 30 kelma, iddeskrivi d-dar tan-nanna Ġolina. (4)

____

____

____

____

____

____

3. Wara l-fuklar kien hemm (agħmel ċirku ma' żewġ oġġetti). (2)

Siġra, fatat, saqqu, sodda, linfa, bnadar

4. Agħżel karattru **WIEĦED** minn dawn u ikteb madwar 30 kelma dwaru:

Toni — iz-zija Ġemma — iz-zija Antida — in-nanna Ġolina

Fuq min se tikteb ______________________________

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

Taqsima E. Komponiment (20 marka)

Ikteb madwar 150 kelma dwar **wieħed** minn dawn.

1. Il-Milied għadu kif għadda. Ikteb dwar x'għoġbok u x'ma għoġbokx matul din il-festa.

   (Dawn l-punti jistgħu jgħinuk: l-ikel tradizzjonali marbut ma' din il-festa, il-purċissjoni bil-Bambin, il-quddiesa ta' nofsillejl, it-tqassim tar-rigali, vaganzi .)

2. Ikteb storja li tibda b'dawn il-kelmiet: Mort iċ-Ċirkewwa biex nilqa' lin-nanniet tiegħi neżlin mill-vapur u.... *(Dawn l-punti jistgħu jgħinuk: ħabtu , involuti fi ġlieda, waqgħu l-baħar, ħsara fil-karozza, inqabdu fil-maltemp.)*

3. Kont miexja fit-triq u sibt qattus mitluf. Iddeskrivi dan il-qattus u għid x'għamilt bih.

   (Dawn il-mistoqsijiet jistgħu jgħinuk: Il-qattus kien aggressiv jew le? X'kulur kien? Kien mejjet bil-ġuħ? Ħadtu d-dar jew ħallejtu fejn kien? Jekk ħadtu d-dar irrabbjaw miegħek jew aċċettawh? Wara x'għamiltu bih, żammejtuh jew ħadtuh f'xi dar tal-annimali abbandunati?)

4. Fl-aħħar għandi l-kamra tiegħi. Iddeskrivi x'tara mit-tieqa ta' din il-kamra.

   (Dawn il-punti jistgħu jgħinuk: baħar, bini, il-port, vapuri, siġar, ix-xemx tielgħa/nieżla, nies jippassiġġaw)

5. Kif inqatta' tmiem il-ġimgħa mal-familja tiegħi.

   (Dawn il-punti jistgħu jgħinuk: noħorġu, immorru nieklu, naraw film id-dar jew iċ-ċinema)

Spazju biex tagħmel il-pjan tal-kitba tiegħek. (Ma jingħatawx marki għall-pjan).

Tmiem il-Karta